

Sygn. akt IV CSKP 96/21

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. M. B.
przy uczestnictwie I. M. K.
o wpis w księdze wieczystej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 lipca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 11 marca 2019 r., sygn. akt V Ca [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w G. w ten sposób, że wykreślił w dziale drugim księgi wieczystej J. M. B. wpisaną jako współwłaścicielkę w ½ części i wpisał I. K. jako właścicielkę całej nieruchomości.

Wskazał, że z dokumentów zgromadzonych w sprawie wynika, że Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 27 lutego 1997 r. stwierdził, że J. B. nabył z dniem 1 września 1988 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości położonej w M. gmina Ł. oznaczonej nr (...) /2 o powierzchni 0,08 ha.

W dniu 9 stycznia 1988 r. J. B. zawarł małżeństwo z J. M. B.. Zmarł w dniu 31 grudnia 2016 r.

W dniu 18 września 2017 r. notariusz J. K. poświadczył, że spadek po J. B. z mocy testamentu nabyła w całości córka I. K..

Wnioskodawczyni J. M. B. powołała uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1878 r., III CZP 7/78, zgodnie z którą nieruchomości nabyta przez jednego z małżonków w drodze zasiedzenia wchodzi w skład majątkowej wspólności ustawowej gdy bieg zasiedzenia zakończył się w czasie trwania wspólności ustawowej.

Sąd Okręgowy podzielił to stanowisko lecz uznał, że jest ono niewystarczające do dokonania wpisu zgodnie z wnioskiem J. M. B..

Zgodnie z treścią art. 626⁸ § 1 k.p.c. wpis jest dokonywany jedynie na wniosek i w jego granicach, chyba że przepis szczególny przewiduje dokonanie wpisu z urzędu. Z treści § 2 tego przepisu wynika, że sąd rozpoznając wniosek o wpis bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Sąd wieczystoksięgowy nie przeprowadza postępowania dowodowego wykraczającego poza złożone dokumenty.

Uczestniczka postępowania sprzeciwiła się wpisaniu prawa J. M. B. do przedmiotowej nieruchomości kwestionując jego wejście do wspólności majątkowej J. B. i jego żony J. M. B.. Z uwagi na stanowisko córki spadkodawcy oraz sformalizowany charakter postępowania wieczystoksięgowego, sąd uznał, że nie jest władny do prowadzenia postępowania dowodowego w zakresie tego, czy przedmiotowa nieruchomość stanowiła majątek wspólny małżonków i na jakiej podstawie. W spornych okolicznościach sam upływ terminu zasiedzenia w czasie małżeństwa nie wystarcza do przyjęcia, że przedmiot nabycia stał się majątkiem wspólnym. Nie wiadomo bowiem jaki ustrój majątkowy istniał między małżonkami oraz czy nie było między nimi innych rozporządzeń majątkowych dotyczących przedmiotowej nieruchomości.

Dokumenty w postaci postanowienia o stwierdzenie zasiedzenia na rzecz J. B. oraz akt poświadczenia dziedziczenia po nim stanowią podstawę do wpisania w

księdze wieczystej w założonej już księdze wieczystej I. K. jako właścicielki nieruchomości.

W skardze kasacyjnej od powyższego postanowienia wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 1 ust. 2 i art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. 2018 r., poz. 1916; dalej u.k.w.h.) i art. 31 § 1 k.r.o., zaś naruszenie przepisów postępowania wywiodła z naruszenia art. 626⁹ w zw. z 626⁸ § 2 k.p.c., art. 629⁹ w zw. 628⁸ § 2 k.p.c. oraz 626⁹ w zw. z 626⁸ § 2 k.p.c. i wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie i oddalenie apelacji w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności trzeba się odnieść do zarzutów naruszenia przepisów postępowania jako determinujących zakres kognicji sądu wieczystoksięgowego.

Zakres kognicji sądu wieczystoksięgowego wyznacza art. 626⁸ § 2 k.p.c. ograniczając ją, w postępowaniu zarówno przed sądem pierwszej jak i drugiej instancji, do badania treści wniosku o wpis, jego formy, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treści księgi wieczystej. Oznacza to, że sąd rozpoznając wniosek o wpis w granicach zakreślonych omawianym przepisem, nie może uwzględniać żadnych dalszych okoliczności nie wynikających z wniosku o wpis i dołączonych dokumentów. Za ugruntowane należy uznać stanowisko, że kognicja sądu wieczystoksięgowego nie ma charakteru formalnego i czynność prawna stanowiąca podstawę wpisu powinna być badana nie tylko pod kątem formalnym ale również pod względem jej skuteczności materialnej. Sąd zatem ocenia, czy objęta dokumentem czynność uzasadnia powstanie, zmianę lub wygaśnięcie prawa, które ma być wpisane lub wykreślone z księgi, ale badanie może nastąpić tylko w granicach zakreślonych tym przepisem. W postępowaniu wieczystoksięgowym nie mogą być rozstrzygane spory ani w charakterze przesłanki, ani samego rozstrzygnięcia. Badanie, o którym mowa w omawianym przepisie służy ustaleniu, czy treść czynności prawnej zawartej w dokumencie stanowiącym podstawę wpisu jest wystarczającym dowodem istnienia roszczenia. Ocenie podlega cały materiał zebrany w postępowaniu, w tym również okoliczności wynikające z odpowiedzi

uczestnika na wniosek lub apelację, o ile wynikają one z dokumentów i nie wymagają przeprowadzenia postępowania wykraczającego poza ramy określone art. 626⁸ § 2 k.p.c. Zestawienie tego przepisu z art. 31 ust. 1 i 2 u.k.w.h. prowadzi do wniosku o zakazie prowadzenia przez sąd wieczystoksięgowy postępowania dowodowego, w tym dowodów osobowych, poza badaniem dokumentów dołączonych do wniosku o wpis w księdze wieczystej. Kontrola sądu drugiej instancji powinna być ograniczona do oceny, czy w świetle dokumentów dołączonych do wniosku i będących przedmiotem badania sądu pierwszej instancji, była podstawa do dokonania lub odmowy wpisu.

Skarżąca powołuje się na dokument w postaci postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 27 lutego 1997 r. stwierdzający, że J. B. nabył z dniem 1 września 1988 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości oraz na akt stanu cywilnego, z którego wynika, że w tej dacie była jego żoną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczalność badania przesłankowego w ramach postępowania wieczystoksięgowego o wpis prawa własności nieruchomości, czy nieruchomość wchodziła w skład majątku ustawowego małżonków bądź z przyczyny jej wspólnego nabycia lub z mocy prawa przez zasiedzenie, została dopuszczona wyjątkowo w sytuacji, gdy brak jest sporu co do prawa własności obojga małżonków co do nieruchomości oraz po spełnieniu warunków formalnych przez załączenie odpisu aktu małżeństwa oraz oświadczenia obojga małżonków w formie aktu notarialnego o pozostawaniu w związku małżeńskim w dacie nabycia prawa własności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1993 r., III CZP 172/92, OSNC 1993 r., nr 6, poz. 10, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 344/06, OSNC 2008 r., z. 1, poz. 12, z dnia 5 września 2008 r., I CSK 60/80, niepubl., z dnia 25 listopada 2016 r., V CSK 145/16, nie publ., z dnia 30 października 2019 r., V CSK 331/18, nie publ.). O ile wnioskodawczyni złożyła dokumenty, które mogą wskazywać, że nieruchomość mogła wejść do majątku ustawowego małżonków, o tyle nie można mówić o braku sporu pomiędzy uprawnionymi. Złożenie oświadczenia przez oboje małżonków w przepisanej formie nie jest możliwe wobec śmierci męża wnioskodawczyni. Druga uprawniona - jego córka - nie wyraża zgody na uznanie wnioskodawczyni za współwłaścicielkę nieruchomości i kwestionuje jej wejście do

wspólności majątkowej małżonków, a zatem nie mogą znaleźć zastosowania art. 1, 35 i 31 § 1 u.k.w.h. Z uwagi na ograniczony zakres postępowania sąd wieczystoksięgowy nie bada okoliczności związanych ze sporem o to, czy nieruchomość weszła do majątku wspólnego, czy nie, zwłaszcza, że poza kwestią dopuszczalnej oceny dokumentów przedstawionych przez wnioskodawczynię, badaniu podlegać będą zarzuty uczestniczki, a to przekracza kognicję sądu wieczystoksięgowego. Przytoczone stanowisko wyrażone w postanowieniu z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 33/08 dotyczące postępowania o założenie księgi wieczystej nie może mieć zastosowania wobec zdecydowanego kwestionowania przez uczestniczkę prawa wskazanego przez wnioskodawczynię.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 629⁶ w zw. z 626⁸ § 2 k.p.c. wskazać trzeba, że wnioskodawczyni, poza argumentami przemawiającymi za wpisaniem jej do księgi wieczystej jako współwłaścicielki nieruchomości, nie wskazała na żadne przeszkody do wpisania jako właścicielki uczestniczki i nie zakwestionowała skutecznie jej uprawnienia do dziedziczenia po ojcu.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.